

Sygn. akt V CK 407/04

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Maria Grzelka

w sprawie z powództwa T. O.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie X.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 26 stycznia 2005 r.,

kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 4 marca 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 23 grudnia 2003 r. sygn. akt I C (...) w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 15.532,13 zł oraz orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 23.12.2003 r. oddalił – rozpoznane łącznie – powództwo wytoczone przez T. O., w którym domagał się on zasądzenia na jego rzecz od Skarbu Państwa – Wojewody X. kwot 11.954,46 zł i 26.286,37 zł z odsetkami. W sprawie tej ustalono następujące okoliczności faktyczne:

Zespół Opieki Zdrowotnej w K. działał jako jednostka budżetowa podległa Wojewodzie X. do dnia 11.08.1996 r. Środki pieniężne na prowadzenie swej działalności Zespół uzyskiwał w formie dotacji. W planie budżetowym na 1996 rok przewidziano dla Zespołu łącznie 9.149,307 zł. W dniu 12.08.1996 r. Zespół Opieki Zdrowotnej został wpisany do rejestru publicznych zakładów opieki zdrowotnej, uzyskał osobowość prawną, stając się Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej. Do tej daty Wojewoda X. z przyznanej na rok 1996 dotacji przekazał Zespołowi 5.976.841 zł, co odpowiadało planowi budżetowemu na ten okres. Ustalono, iż za lipiec 1996 r. wypłacono z tytułu dyżurów personelu medycznego ogółem 54.763,25 zł i Zespół uregulował należne od tego wynagrodzenia składki na ubezpieczenie społeczne w kwocie 26.286,37 zł w dniu 29.08.1996 r. W dniu 26.11.1996 r. zawarta została między Wojewodą X. a Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w K. umowa dotycząca udzielania świadczeń zdrowotnych, która obowiązywała od 12.08.1996 do 31.12.1996 r. Od 12.08.1996 r. do chwili zawarcia tej umowy Zespół Opieki Zdrowotnej w K., mimo uzyskania osobowości prawnej, prowadził gospodarkę finansową na takich samych zasadach, jak jednostka budżetowa. W szczególności Wojewoda X. nadal przekazywał na konto Zespołu środki pieniężne przewidziane w planie budżetowym na 1996 r. Dopiero w październiku 1996 r. sporządzono bilans zamknięcia Zespołu jako jednostki budżetowej. Po uzyskaniu osobowości prawnej Zespół nie zwracał się do Wojewody z żądaniem zapłaty należnych składek na ubezpieczenie społeczne i zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłaconych za dyżury w czerwcu i lipcu 1996 r.

Ustalono, że powód umową cesji zawarł dnia 31.05.2002 r. z Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w K. nabył wierzytelność w kwocie 22.708,76 zł przysługującą do Skarbu Państwa – Wojewody X. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za dyżury w lipcu 1996 r., która to należność została pokryta ze środków Samodzielnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w K.. Na podstawie umów cesji z tej samej

daty powód nabył wierzytelność w kwocie 3.577,61 zł z tytułu zapłaconych składek ZUS za dyżury pracowników pogotowia w lipcu 1996 r. oraz w kwocie 11.954,46 zł z tytułu zapłaconych zaliczek na podatek dochodowy. Następnie powód w dniu 4.06.2002 r. zbył wierzytelność w kwocie 22.708,76 zł na rzecz Agencji Obrotu Wierzytelnościami w R.

Oddalając powództwo Sąd Rejonowy przytoczył trzy podstawowe argumenty.

Po pierwsze wskazał, iż z chwilą przekształcenia jednostki budżetowej jaką był Zakład Opieki Zdrowotnej w Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nastąpiło przejęcie zakładu pracy w znaczeniu przedmiotowym przez nowego pracodawcę (art. 23¹ § 1 k.p.), a tym samym przejęcie przez nowego pracodawcę odpowiedzialności za zobowiązania wynikające ze stosunku pracy powstałe przed przekształceniem, a więc za wynagrodzenia za pracę i należności od niego pochodne (składka ubezpieczeniowa, zaliczki na podatek dochodowy).

Po drugie, przepis art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną nie mają w sprawie zastosowania, gdyż Zakład Opieki Zdrowotnej w K. nie został przejęty przez jednostkę samorządu terytorialnego, lecz został przekształcony w samodzielny podmiot.

Po trzecie podniesiono, iż Wojewoda X. przekazał Zakładowi Opieki Zdrowotnej środki pieniężne, na pokrycie należności dochodzonych obecnie przez powoda.

Argumentację tę podzielił Sąd Okręgowy w L., który wyrokiem z dnia 4.03.2004 r. oddalił apelację powoda. Wyrok ten zaskarżył powód kasacją zarzucając naruszenie art. 233 § 1 i 378 § 1 k.p.c., co miało istotny wpływ na wynik sprawy oraz naruszenie prawa materialnego tj. art. 33 i 40 k.c., art. 80 ustawy z dnia 13.10.1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872 ze zm.), art. 49 pkt 2, 32, 59, 60 ustawy z dnia 30.08.1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej, art. 15 ustawy dnia 5.01.1991 r. – Prawo budżetowe oraz § 1 i § 3 umowy z dnia 25.11.1996 r. zawarty między Skarbem Państwa a Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej. Wskazując na powyższe wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa w kwocie 15.532,13 zł z odsetkami względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie należy zauważyć, iż na etapie postępowania kasacyjnego przedmiotem sporu jest jedynie kwota 15.532,13 zł. W jedynie tej części zaskarżony został wyrok Sądu Okręgowego, gdyż powód przyznał, że wobec dalszego zbycia części

wierzytelności nabytych od Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, nie ma legitymacji do dochodzenia roszczenia w tym zakresie. Ograniczenie wysokości dochodzonego roszczenia nie ma jednak żadnego wpływu na samą zasadę odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa. Sądy obu instancji oddalając żądanie powoda uznały, iż brak podstaw prawnych, aby pozwany Skarb Państwa co do swojej zasady ponosił odpowiedzialność za należności pokryte przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej za Skarb Państwa. Dla uzasadnienia tego stanowiska przytoczono trzy zasadnicze argumenty.

Po pierwsze wskazano, iż Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej jako zakład pracy powstały z przekształcenia (art. 23¹ § 1 k.p.) przejął zobowiązania poprzednika wynikające ze stosunku pracy (wynagrodzenie za pracę i należności pochodne).

Po drugie, podstawą odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa nie może być art. 80 ustawy z dnia 13.10.1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872 ze zm.), skoro Zakład Opieki Zdrowotnej nie został przejęty przez jednostkę samorządu terytorialnego (powiat x.), lecz przekształcony w osobę prawną, zaś przepis art. 47 ust. 1 tej ustawy dotyczy przejęcia uprawnień organu administracji rządowej, a nie przejęcia zobowiązań.

Po trzecie, powód nabył od Samodzielnego Zakładu Opieki Zdrowotnej wierzytelność nieistniejącą, bowiem aż do końca października 1996 r. Zakład Opieki Zdrowotnej funkcjonował, mimo uzyskania osobowości prawnej z dniem 12.08.1996 r. – na zasadach jednostki budżetowej i uzyskał środki pieniężne od Skarbu Państwa, z których pokrył sporne należności.

Argumentacji tej nie można podzielić. W uchwale z dnia 8.10.2003 r. III CZP 64/13 (OSNC 2004, 7 – 8, poz. 108) Sąd Najwyższy przyjął, że „samodzielnemu publicznemu zakładowi opieki zdrowotnej, powstałemu z przekształcenia publicznego zakładu opieki zdrowotnej prowadzonego w formie jednostki budżetowej Skarbu Państwa, który spełnił świadczenie z tytułu wynagrodzenia pracownika za okres jego pracy w tym zakładzie przed przekształceniem, przysługuje roszczenie do Skarbu Państwa o zwrot spełnionego świadczenia”. W obszernym uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy odniósł się także do kwestii prawnych związanych z zastosowaniem art. 23¹ § 1 k.p. oraz art. 80 ustawy – przepisy wprowadzające (...), zajmując odmienne stanowisko niż wyraziły to sądy obu instancji w niniejszej sprawie.

Odnosnie pierwszego zagadnienia stwierdzono, że istotnie z dniem przekształcenia jednostki budżetowej w samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej dochodzi do przejścia zakładu pracy na innego pracodawcę w rozumieniu art. 23¹ § 1 k.p. Zwrócono jednak uwagę na to, iż przyznanie jednostkom organizacyjnym osób prawnych podmiotowości w zakresie stosunków pracy nie wiąże się z odpowiedzialnością za zobowiązania, ponieważ jednostki te nie mają własnego majątku. Oznacza to, iż państwowa jednostka organizacyjna bez osobowości prawnej jest pracodawcą, a przez to dłużnikiem pracownika, jednak odpowiedzialność majątkową wobec pracownika ponosi Skarb Państwa – jako osoba prawna. Jednostka organizacyjna jest zatem dłużnikiem w sensie formalnym, zaś Skarb Państwa w znaczeniu materialnym. Skład orzekający w niniejszej sprawie podzielił to stanowisko. Prowadzi to do wniosku, iż brak podstaw do przyjęcia, aby za zobowiązania powstałe przed przekształceniem Zespołu Opieki Zdrowotnej w Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, odpowiadał ten ostatni wymieniony podmiot prawny, zgodnie z art. 23¹ § 1 k.p. Dotyczy to także zobowiązań wynikających ze stosunku pracy i zobowiązań pochodnych.

W odniesieniu do wzajemnej relacji art. 80 ust. 1 i 47 ustawy z dnia 13.10.1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872 ze zm.) odwołano się w powołanej uchwale do stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w wyroku z dnia 18.12.2001 r. I PKN 668/01 (niepublik.), w którym dopuszczono możliwość zastosowania art. 80 ust. 1 powołanej ustawy do zobowiązań publicznego zakładu opieki zdrowotnej, prowadzonego w formie jednostki budżetowej, wynikających ze stosunku pracy, powstałych przed przekształceniem tego zakładu w samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej także wówczas, gdy przekształcenie nastąpiło przed 1.01.1999 r. Podkreślono, że w art. 47 ust. 1 powołanej ustawy jest wprawdzie mowa o „przejęciu” przez jednostki samorządu terytorialnego „uprawnień” organu administracji rządowej, który utworzył samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, jednak ust. 2a i 3 tego artykułu dotyczy „przejęcia” przez jednostkę samorządu terytorialnego samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Z tego też względu samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej wymienione w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22.06.2001 r. w sprawie wykazu samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, które zostały przejęte przez gminy, powiaty i samorządy województw (Dz. U. Nr 65, poz. 659), uznać należy za przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego w rozumieniu art. 80 ust. 1 ustawy

– Przepisy wprowadzające (...), Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cyt. uchwały z dnia 8.10.2003 r. III CZP 64/03 podzielił ten pogląd i przyjął, że z przepisów art. 47 ust. 2a i 3 ustawy – Przepisy wprowadzające (...) wynika, że z dniem 1.01.1999 r. doszło nie tylko do przejęcia przez jednostki samorządu terytorialnego „uprawnień” organu administracji rządowej, który utworzył samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, ale i do „przejęcia” samych zakładów. Prowadzi to do wniosku, że przepis art. 80 ust. 1 ustawy – Przepisy wprowadzające (...) ma zastosowanie do wynikających ze stosunku pracy zobowiązań publicznych zakładów opieki zdrowotnej prowadzonych w formie jednostki budżetowej Skarbu Państwa, powstałych przed ich przekształceniem w samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, także wówczas, gdy przekształcenie nastąpiło przed dniem 1.01.1999 r. Skład orzekający w niniejszej sprawie przychylił się do tego, utrwalonego już w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądu. Odmienne więc stanowisko zajęte przez sądy orzekające w niniejszej sprawie w odniesieniu do wykładni i stosowania art. 80 ust. 1 ustawy – Przepisy wprowadzające (...) nie jest uzasadnione.

Należy przy tym zwrócić uwagę na to, iż Sąd Najwyższy we wskazanej uchwale przyjął też, iż jeśli samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej spełni świadczenia z tytułu wynagrodzenia pracownika lub świadczenie pochodne, (składka na ubezpieczenie społeczne, podatek dochodowy) powstałe w okresie przed przekształceniem zakładu, to spona cudzy dług w rozumieniu art. 518 § 1 pkt 1 k.c., co stanowi podstawę roszczenia samodzielnego zakładu opieki zdrowotnej do Skarbu Państwa o zwrot spełnionego świadczenia. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie z tym, że przysługująca samodzielnemu zakładowi opieki zdrowotnej wierzytelność została objęta cesją na rzecz powoda.

W konsekwencji prowadzi to do wniosku, że dwa zasadnicze argumenty, które legły u podstaw oddalenia powództwa nie są uzasadnione. Nie sposób także podzielić stanowiska, że powód nabył wierzytelność nieistniejącą. Jest przecież poza sporem, iż należności pochodne w postaci składek na ubezpieczenia społeczne i podatek dochodowy od wynagrodzeń za czerwiec i lipiec 1996 r. zostały uiszczone w dniu 29.08.1996 r., a więc po przekształceniu Zakładu Opieki Zdrowotnej w Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (co nastąpiło 12.08.1996 r.). Mamy więc w sprawie do czynienia z sytuacją, gdy zobowiązanie powstało w czasie, gdy Zakład Opieki Zdrowotnej funkcjonował jako jednostka budżetowa Skarbu Państwa, zaś wykonanie tego zobowiązania nastąpiło po uzyskaniu osobowości prawnej przez w/w Zakład Opieki Zdrowotnej. Odrębność osobowości prawnej przesądza o odrębności odpowiedzialności. Tej reguły w niczym nie może zmienić to, iż do

czasu zawarcia umowy z dnia 25.11.1996 r. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej funkcjonował nadal tak, jakby był jednostką budżetową. Z przekazywanych nadal środków budżetowych także sporne należności zostały uiszczone. Takie stanowisko nie jest możliwe do zaakceptowania, gdyż prowadzi ono do zamazania odpowiedzialności na gospodarowanie środkami publicznymi. Jeżeli po 12.08.1996 r. istotnie Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej były przekazywane nadal środki z budżetu, to przekazywano je odrębnej osobie prawnej, a nie jednostce budżetowej. Nie jest tu wystarczające ogólnikowe stwierdzenie b. głównej księkowej, że także po 12.08.1996 r. wszelkie należności Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej były realizowane tak, jakby to osoba prawna była jednostką budżetową. Jeśli bowiem – jak wykazano – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w K. spełnił sporne należności w dniu 29.08.1996 r., spłacając dług Skarbu Państwa, to rzeczą strony pozwanej jest wykazanie, że to konkretna należność została przekazana (zwrócona) Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej. Dopiero po wykazaniu, że nastąpił zwrot tej kwoty można ocenić, czy i kiedy wierzytelność wygasła.

Z tych przyczyn, na podstawie art. 393¹³ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.